

Lag om erkännande och verkställighet inom Europeiska unionen av frysningsbeslut

Sammanfattning

I betänkandet behandlas regeringens proposition 2004/05:115 Lag om erkännande och verkställighet inom Europeiska unionen av frysningsbeslut.

Förslaget i propositionen syftar till att genomföra det inom EU antagna rambeslutet om verkställighet i Europeiska unionen av beslut om frysning av egendom eller bevismaterial.

I propositionen föreslås att en ny lag om erkännande och verkställighet inom Europeiska unionen av frysningsbeslut införs. Lagen bygger på principen om ömsesidigt erkännande av rättsliga avgöranden.

Lagen föreslås träda i kraft den 1 juli 2005.

Inga motioner har väckts i ärendet.

Utskottet tillstyrker propositionen.

Innehållsförteckning

Sammanfattning.....	1
Innehållsförteckning	2
Utskottets förslag till riksdagsbeslut.....	3
Redogörelse för ärendet.....	4
Bakgrund	4
Ärendet och dess beredning.....	4
Propositionens huvudsakliga innehåll	5
Utskottets överväganden	7
Bilaga 1. Förteckning över behandlade förslag	8
Propositionen.....	8
Bilaga 2. Regeringens lagförslag.....	9

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

Antagande av lagförslag

Riksdagen antar regeringens förslag till lag om erkännande och verkställighet inom Europeiska unionen av frysningsbeslut.

Stockholm den 26 maj 2005

På justitieutskottets vägnar

Britta Lejon

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Britta Lejon (s), Rolf Olsson (v), Beatrice Ask (m), Helena Frisk (s), Elisebeht Markström (s), Jeppe Johnsson (m), Göran Norlander (s), Torkild Strandberg (fp), Johan Linander (c), Joe Frans (s), Cecilia Magnusson (m), Kerstin Andersson (s), Leif Björnlod (mp), Christer Erlandsson (s), Karin Granbom (fp), Christer Engelhardt (s) och Olle Sandahl (kd).

Redogörelse för ärendet

Bakgrund

Vid Europeiska rådets möte i Tammerfors år 1999 fastslogs att principen om *ömsesidigt erkännande av rättsliga avgöranden* skall vara en hörnsten i det straffrättsliga samarbetet inom unionen. Principen innebär att medlemsstaterna inte skall ifrågasätta varandras rättsliga avgöranden och avser såväl domar som andra avgöranden som fattas av rättsliga myndigheter. Syftet med systemet är att förbättra det straffrättsliga samarbetet mellan stater och att förstärka den enskildes skydd och rättigheter. Beträffande beslut som föregår en rättegång angavs särskilt att beslut som gör det möjligt för de behöriga myndigheterna att snabbt säkra bevismaterial och beslagta tillgångar bör komma i fråga för ömsesidigt erkännande.

I slutsatserna uppdrog Europeiska rådet åt rådet och kommissionen att anta ett åtgärdsprogram för att genomföra principen. Ett åtgärdsprogram med denna inriktning antogs sedan av ministerrådet för rättsliga och inrikes frågor den 29 november 2000 (EGT C 12, 15.1.2001, s. 10). Högsta prioritet gavs åt att ta fram ett instrument som gäller erkännande av beslut om frysning av egendom eller bevismaterial.

Därefter tog Sverige tillsammans med Frankrike och Belgien initiativ till ett utkast till rambeslut om verkställighet av beslut om frysning av egendom eller bevismaterial (EGT C 75, 7.3.2001, s. 3). En politisk överenskommelse om innehållet i rambeslutet nåddes av EU:s ministerråd för rättsliga och inrikes frågor i februari 2002 och Europaparlamentet godkände därefter rådets förslag till rambeslut den 11 juni samma år.

Riksdagen godkände den 14 maj 2003 ett utkast till rådets rambeslut 2003/577/RIF (prop. 2002/03:67, bet. 2003/03:JuU15, rskr. 2002/03:169). Rambeslutet antogs därefter av EU:s ministerråd den 22 juli 2003 (EUT L 196, 2.8.2003, s. 45). I anslutning till detta gjorde rådet ett särskilt uttalande.

Ärendet och dess beredning

När propositionen (prop. 2002/03:67) som låg till grund för riksdagens godkännande av rambeslutet presenterades, var det datum då medlemsstaterna skulle ha genomfört rambeslutet ännu inte bestämt. I propositionen redovisade regeringen den lagstiftning och övrig reglering som rambeslutet kräver, men lade inte fram något lagförslag. Vidare anfördes att regeringen avsåg att återkomma till riksdagen med sådana förslag vid ett senare tillfälle (prop. 2002/03: 67 s. 1).

Sedan rambeslutet antagits av ministerrådet har Justitiedepartementet utarbetat en promemoria, Lag om erkännande och verkställighet inom Europeiska unionen av frysningensbeslut. Promemorian har remissbehandlats och en sammanställning av remissvaren finns tillgänglig i Justitiedepartementet (Ju2004/11207/BIRS).

Regeringen har inhämtat Lagrådets yttrande över de lagförslag som finns i bilaga 2.

Lagrådet har i yttrande i huvudsak godtagit förslagen, men har också föreslagit vissa justeringar. Regeringen har på de flesta punkter följt Lagrådets förslag.

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen lämnas – som tidigare förutskickats – förslag till en ny lag om erkännande och verkställighet inom Europeiska unionen av frysningensbeslut i syfte att genomföra det rambeslut som riksdagen godkände den 14 maj 2003.

I lagen definieras vad som avses med ett svenskt respektive ett utländskt frysningensbeslut. För svenskt vidkommande är ett frysningensbeslut ett beslut om kvarstad enligt 26 kap. rättegångsbalken som avser värdet av förverkad egendom eller ett beslut om beslag av föremål som skäligen kan antas ha betydelse för utredning om brott eller vara på grund av brott förverkat och som kan antas komma att påträffas i en annan medlemsstat i Europeiska unionen. Ett utländskt frysningensbeslut är ett beslut som har meddelats av en rättslig myndighet i en annan medlemsstat i Europeiska unionen i samband med ett straffrättsligt förfarande i syfte att tillfälligt hindra förstöring, omvandling, flyttning, överföring eller överlåtelse av egendom som i den staten kan omfattas av förverkande eller utgöra bevismaterial och som har översänts till Sverige för erkännande och verkställighet.

I lagen regleras dels förutsättningarna för och förfarandet vid erkännande och verkställighet i Sverige av ett frysningensbeslut som fattats i en annan medlemsstat i Europeiska unionen, dels förutsättningarna för ett svenskt frysningensbeslut och förfarandet vid översändande av ett sådant beslut från Sverige till en annan medlemsstat. Erkännande och verkställighet av ett frysningensbeslut är en temporär och i allmänhet kortvarig åtgärd i avvaktan på en efterföljande framställning om rättslig hjälp eller verkställighet av ett förverkandebeslut som avser den frysta egendomen.

Svensk åklagare är behörig att översända svenska frysningensbeslut till andra medlemsstater i EU för erkännande och verkställighet där. En bestämmelse införs om att ett föremål eller en skriftlig handling under vissa förutsättningar får tas i beslag, trots att föremålet eller handlingen inte är tillgängliga vid beslutet. Bestämmelsen är endast tillämplig när föremålet eller handlingen kan komma att påträffas i en annan EU-stat. Åklagare handlägger ärenden om erkännande och verkställighet i Sverige av utländska frysningensbeslut. Ett frysningensbeslut från en annan medlemsstat skall erkännas och kunna verkstäl-

las i Sverige efter en endast begränsad prövning här. Vid handläggning av frysningsärenden skall åklagaren ha tillgång till uppgifter ur belastningsregistret och misstankeregistret. Om ett frysningsbeslut som har meddelats i en annan medlemsstat i Europeiska unionen är verkställbart i Sverige skall en verkställbarhetsförklaring meddelas. De närmare förutsättningarna för att meddela en sådan förklaring anges i den nya lagen. Åklagaren skall upphäva en verkställbarhetsförklaring om det har framkommit att frysningsbeslutet inte får verkställas här, om egendomen inte påträffas här eller om en begäran om erkännande och verkställighet av ett frysningsbeslut återkallas.

När en verkställbarhetsförklaring har meddelats kan frysningsbeslutet verkställas antingen med tillämpning av bestämmelserna om verkställighet av beslut om beslag eller med tillämpning av bestämmelserna om verkställighet av kvarstad. Ett frysningsbeslut skall enligt huvudregeln verkställas skyndsamt och om möjligt inom 24 timmar, från det att åklagaren mottog beslutet och det intyg som skall åtfölja beslutet. Om beslutet verkställs med tillämpning av bestämmelserna om beslag får bl.a. husrannsakan, kroppsvisitation och kroppsbesiktning företas.

Verkställda frysningsbeslut skall skyndsamt anmälas till tingsrätten för prövning av verkställbarhetsförklaringen. Tingsrätten skall så snart det kan ske, hålla förhandling i ärendet om inte en förhandling uppenbart skulle sakna betydelse för prövningen. Om rätten fastställer verkställbarhetsförklaringen skall rätten bestämma hur länge verkställigheten skall bestå och i samband härmed uppställa villkor som är påkallade av hänsyn till enskilds rätt eller som är nödvändiga från allmän synpunkt. Tingsrättens beslut kan överklagas.

Lagen föreslås träda i kraft den 1 juli 2005.

Utskottets övervägande

Utskottets förslag i korthet

Utskottet föreslår att riksdagen antar den nya lagen om erkännande och verkställighet inom Europeiska unionen av frysningsbeslut.

Rambeslutet syftar till att skapa förutsättningar för att ge ett nationellt beslut om frysning effekt i en annan medlemsstat. Rambeslutet är tillkommet för att kunna tillämpas vid brottsutredningar inom Europeiska unionen där bevismaterial eller förverkad egendom finns utomlands. När verkställigheten ägt rum ankommer det på den utfärdande staten att ansöka om överlämnande av egendomen eller om ett förverkandebeslut som har meddelats i den utfärdande staten verkställs i den verkställande staten..

Regeringens förslag innebär att det införs en ny lag om erkännande och verkställighet inom Europeiska unionen av frysningsbeslut. Genom förslaget uppfyller Sverige sina åtaganden enligt rambeslutet om verkställighet i Europeiska unionen av beslut om frysning av egendom och bevismaterial.

Utskottet konstaterar att förslaget innebär att förutsättningarna för det straffrättsliga samarbetet inom EU förbättras. Utskottet välkomnar alltså regeringens förslag.

Frysning är inget vedertaget begrepp i svensk rätt. Med frysning avses enligt rambeslutet en åtgärd som vidtas i syfte att tillfälligt hindra förstöring, omvandling, flyttning, överföring eller överlåtelse av egendom som kan omfattas av förverkande eller utgöra bevismaterial (artikel 2, punkt c). *Lagrådet* menade att termen kan godtas bl.a. eftersom det är fråga om en avgränsad speciallag. Regeringen anför beträffande begreppet som sådant att det kan sägas åskådliggöra innebörden av den åtgärd som åsyftas. Utskottet delar denna uppfattning.

De bestämmelser som föreslås i den nya lagen förefaller lämpliga för sitt ändamål.

Inga motioner har väckts med anledning av propositionen.

Utskottet föreslår att riksdagen antar den nya lagen om erkännande och verkställighet inom Europeiska unionen av frysningsbeslut.

BILAGA 1

Förteckning över behandlade förslag

Propositionen

Proposition 2004/05:115 Lag om erkännande och verkställighet inom Europeiska unionen av frysningsbeslut

Regeringen föreslår att riksdagen antar regeringens förslag till lag om erkännande och verkställighet inom Europeiska unionen av frysningsbeslut.

BILAGA 2

Regeringens lagförslag

2 Förslag till lag om erkännande och verkställighet inom Europeiska unionen av frysningsbeslut

Härigenom föreskrivs följande.

1 kap. Allmänna bestämmelser

1 § Denna lag innehåller bestämmelser för genomförande av rådets rambeslut 2003/577/RIF av den 22 juli 2003 om verkställighet i Europeiska unionen av beslut om frysning av egendom eller bevismaterial¹.

2 § Med frysningsbeslut avses i denna lag

1. ett beslut om kvarstad enligt 26 kap. rättegångsbalken, som avser värdet av förverkad egendom, eller ett beslut om beslag enligt 2 kap. 1 § denna lag,

2. ett beslut som har meddelats av en rättslig myndighet i en annan medlemsstat i Europeiska unionen i samband med ett straffrättsligt förfarande, i syfte att tillfälligt hindra förstöring, omvandling, flyttning, överföring eller överlåtelse av egendom som i den staten kan omfattas av förverkande eller utgöra bevismaterial, och som har översänts till Sverige för erkännande och verkställighet.

3 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddelar närmare föreskrifter om tillämpningen av denna lag.

2 kap. Beslut i Sverige om beslag enligt denna lag och översändande från Sverige av frysningsbeslut

Beslut i Sverige om beslag enligt denna lag

1 § Åklagare får, under de förutsättningar som anges i 27 kap. 1 § tredje stycket samt 2 och 3 §§ rättegångsbalken, besluta om beslag av föremål, som skäligen kan antas ha betydelse för utredning om brott eller vara på grund av brott förverkat och som kan antas komma att påträffas i en annan medlemsstat i Europeiska unionen, utan hinder av att föremålet inte är tillgängligt vid beslutet. Ett sådant beslut får inte verkställas i Sverige.

Vad som i detta kapitel sägs om föremål skall också gälla i fråga om skriftlig handling.

Översändande av frysningsbeslut

2 § Ett frysningsbeslut enligt 1 kap. 2 § 1 som översänds från Sverige till en medlemsstat i Europeiska unionen för erkännande och verkställighet skickas av åklagare direkt till en behörig myndighet i den andra staten.

¹ EUT L 196, 2.8.2003, s. 45 (Celex 32003F0577).

Det efterföljande förfarandet

3 § När ett beslut om beslag som avses i 1 § har verkställts i den andra medlemsstaten tillämpas följande bestämmelser i 27 kap. rättegångsbalken:

6 § första stycket om rättens prövning,

7 § om tid för åtals väckande,

8 § första och fjärde styckena om hävande av beslag,

11 § om underrättelse, och

13 § om protokoll och om rätt för den som drabbats av ett beslag att erhålla bevis om beslaget.

Om ett föremål som tagits i beslag enligt 1 § överlämnas till Sverige, skall det tas i förvar av åklagaren och anses vara taget i beslag enligt rättegångsbalken.

Även om föremålet inte har överlämnats till Sverige när målet avgörs skall rätten med tillämpning av 27 kap. 8 § femte stycket rättegångsbalken pröva om beslaget fortfarande skall bestå.

4 § I lagen (2000:562) om internationell rättslig hjälp i brottmål finns bestämmelser om förfarandet vid ansökan om överlämnande till Sverige av egendom som omfattas av ett frysningsbeslut som har översänts enligt 2 §.

5 § I lagen (1963:193) om samarbete med Danmark, Finland, Island och Norge angående verkställighet av straff m.m. och i lagen (1972:260) om internationellt samarbete rörande verkställighet av brottmålsdom finns bestämmelser om förfarandet vid ansökan om verkställighet utomlands av förverkandebeslut, som avser egendom som omfattas av ett frysningsbeslut som har översänts enligt 2 §.

3 kap. Erkännande och verkställighet i Sverige av frysningsbeslut*Inledande bestämmelse*

1 § Ett frysningsbeslut som har meddelats i en annan medlemsstat i Europeiska unionen skall erkännas och verkställas i Sverige enligt bestämmelserna i detta kapitel.

Hur ärendet inleds

2 § Ett frysningsbeslut skall skickas direkt till behörig åklagare. Frysningsbeslutet skall åtföljas av ett intyg som är upprättat i enlighet med bilagan till rambeslutet.

Frysningsbeslutet och intyget skall översändas skriftligen genom post, bud eller telefax. Efter överenskommelse i det enskilda fallet får dock översändandet ske på annat sätt.

Intyget

3 § Det intyg som avses i 2 § första stycket skall vara skrivet på svenska, danska, norska eller engelska eller åtföljas av en översättning till något av dessa språk.

Om intyget saknas eller till form eller innehåll är så bristfälligt att det inte utan väsentlig olägenhet kan läggas till grund för en prövning av frågan om verkställbarhet, skall åklagaren ge den andra medlemsstatens myndighet möjlighet att inom viss tid komma in med komplettering.

Verkställbarhetsförklaring

4 § Om ett frysningsbeslut är verkställbart i Sverige, skall åklagaren meddela en verkställbarhetsförklaring.

5 § Verkställbarhetsförklaring får inte meddelas

1. om intyget saknas eller till form eller innehåll är så bristfälligt att det inte utan väsentlig olägenhet kan läggas till grund för en prövning av frågan om verkställbarhet,

2. om en sådan förklaring skulle strida mot bestämmelser om immunitet och privilegier,

3. om frysningsbeslutet avser en skriftlig handling eller ett skriftligt meddelande och det enligt 27 kap. 2 § rättegångsbalken hade funnits hinder mot att ta handlingen eller meddelandet i beslag, eller

4. om det i Sverige har meddelats dom eller åtalsunderlåtelse för den gärning som i den andra medlemsstaten är föremål för det straffrättsliga förfarande i vilket frysningsbeslutet har meddelats.

Andra frågor som tas upp i en verkställbarhetsförklaring

6 § Åklagaren skall i verkställbarhetsförklaringen ange att frysningsbeslutet skall verkställas

1. med tillämpning av 27 kap. 10–13 §§ rättegångsbalken, om frysningsbeslutet avser ett föremål eller en skriftlig handling som skäligen kan antas ha betydelse för utredning om brott eller vara på grund av brott förverkad, eller

2. som ett kvarstadsbeslut i brottmål, om frysningsbeslutet avser värdet av förverkad egendom.

7 § Om den andra medlemsstatens myndighet har begärt att ett visst förfarande skall tillämpas när ett frysningsbeslut verkställs enligt 6 § 1, skall åklagaren i verkställbarhetsförklaringen ange att det begärda förfarandet skall tillämpas. Detta gäller dock inte om förfarandet strider mot grundläggande principer i den svenska rättsordningen.

Tidsfrist för verkställigheten

8 § Ett frysningsbeslut som är verkställbart i Sverige skall verkställas skyndsamt och om möjligt inom 24 timmar från det att åklagaren mottog beslutet och det intyg som avses i 2 § första stycket.

Uppskjutande av verkställigheten

9 § Åklagaren får bestämma att verkställigheten av ett frysningsbeslut skall skjutas upp på viss tid

1. om verkställigheten skulle kunna skada en pågående utredning om brott, eller
2. om frysningsbeslutet avser egendom som i ett annat straffrättsligt förfarande är tagen i beslag eller belagd med kvarstad.

Åklagaren får förlänga den bestämda tiden.

Förfarandet vid verkställigheten

10 § När ett frysningsbeslut skall verkställas enligt 6 § 1 får husrannsakan, kroppsvisitation eller kroppsbesiktning göras enligt reglerna i 28 kap. rättegångsbalken.

Om frysningsbeslutet avser en försändelse som väntas komma in till ett befordringsföretag, får åklagaren begära rättsens förordnande om att försändelsen, när den kommer in, skall hållas kvar till dess att verkställighet har skett. Bestämmelserna i 27 kap. 9 § andra stycket och tredje stycket första meningen rättegångsbalken skall tillämpas.

Husrannsakan får göras enligt första stycket och en försändelse får hållas kvar enligt andra stycket även om den gärning som frysningsbeslutet avser inte motsvarar brott enligt svensk lag, om det för gärningen kan dömas till fängelse i den andra medlemsstaten.

11 § När ett frysningsbeslut skall verkställas enligt 6 § 2 får åklagaren ta lös egendom i förvar till dess frysningsbeslutet har verkställts.

12 § Polismyndigheten, Tullverket eller Kustbevakningen skall biträda åklagaren när ett frysningsbeslut skall verkställas enligt 6 § 1 och när egendom skall tas i förvar enligt 11 §.

Åklagarens tillgång till register

13 § Åklagaren skall vid utredning och prövning av ärenden enligt denna lag ha tillgång till uppgifter ur belastningsregistret och misstankeregistret enligt vad som är föreskrivet om tillgång till sådana uppgifter i verksamhet hos åklagarmyndighet för beslut om förundersökning och åtal.

Upphävande av en verkställbarhetsförklaring

14 § Åklagaren skall upphäva en verkställbarhetsförklaring

1. om det framkommer att ett frysningsbeslut inte får verkställas i Sverige,
2. om egendomen inte kan påträffas här, eller
3. om begäran om erkännande och verkställighet av ett frysningsbeslut återkallas.

Åklagaren får inte upphäva en verkställbarhetsförklaring efter att ett frysningsbeslut har verkställts och verkställbarhetsförklaringen prövats av rätten.

Om åklagaren upphäver en verkställbarhetsförklaring, skall verkställighetsåtgärder som gjorts återgå.

Motivering av beslut

15 § Åklagarens beslut att inte meddela eller att upphäva en verkställbarhetsförklaring eller att skjuta upp verkställigheten skall innehålla skälen för beslutet.

Rättens prövning

16 § När ett frysningsbeslut har verkställts, skall åklagaren skyndsamt begära rättens prövning av verkställbarhetsförklaringen. Behörig är varje tingsrätt inom vars domkrets frysningsbeslutet har verkställts eller, om flera frysningsbeslut har verkställts, en tingsrätt inom vars domkrets något av frysningsbesluten har verkställts.

Vid rättens handläggning tillämpas reglerna om domstols handläggning i brottmål, om inte annat sägs i denna lag. Tingsrätten skall så snart det kan ske hålla förhandling i ärendet, om en förhandling inte uppenbart skulle sakna betydelse för prövningen. Vid en förhandling tillämpas bestämmelserna i 24 kap. 17 § andra stycket rättegångsbalken.

17 § Om rätten fastställer åklagarens verkställbarhetsförklaring, skall rätten bestämma hur länge verkställigheten av frysningsbeslutet skall bestå. Rätten får förlänga den bestämda tiden. Om det inte längre finns tillräckliga skäl för att verkställigheten av frysningsbeslutet skall bestå, skall verkställbarhetsförklaringen upphävas av rätten.

Om en verkställbarhetsförklaring upphävs, skall verkställighetsåtgärder som gjorts återgå.

När rätten bestämmer hur länge verkställigheten av frysningsbeslutet skall bestå får rätten uppställa villkor som är påkallade av hänsyn till enskilds rätt eller som är nödvändiga från allmän synpunkt.

Rätten får inte ändra ett beslut enligt första stycket eller ett villkor som har ställts upp enligt tredje stycket utan att åklagaren beretts tillfälle att yttra sig.

Det efterföljande förfarandet

18 § En ansökan om överlämnande av egendom som är föremål för verkställighet enligt denna lag handläggs och prövas enligt lagen (2000:562) om internationell rättslig hjälp i brottmål. Något beslut om beslag skall inte meddelas i ett sådant ärende.

Om rätten i ett sådant ärende beslutar att egendomen skall överlämnas till den ansökande staten, skall rätten samtidigt pröva om verkställigheten av frysningsbeslutet skall bestå till dess att beslutet om överlämnande har verkställts.

19 § En ansökan om verkställighet i Sverige av ett beslut om förverkande av egendom som är föremål för verkställighet enligt denna lag handläggs och prövas enligt lagen (1963:193) om samarbete med Danmark, Finland, Island och Norge angående verkställighet av straff m.m. eller enligt lagen (1972:260) om internationellt samarbete rörande verkställighet av brottmålsdom. Något beslut om beslag eller kvarstad skall inte meddelas i ett sådant ärende.

En ansökan enligt första stycket får skickas till den åklagare som har handlagt ärendet enligt denna lag. Åklagaren skall vidarebefordra ansökan till Skatteverket, om ansökan gjorts av en myndighet i Danmark eller Finland, och till Justitiedepartementet, om ansökan gjorts av en myndighet i en annan medlemsstat.

Om rätten i ett sådant ärende beslutar om verkställighet av ett beslut om förverkande, skall rätten samtidigt pröva om verkställigheten av frysningsbeslutet skall bestå till dess att domen om förverkande vinner laga kraft.

Överklagande av rättsens beslut

20 § Vid överklagande av rättsens beslut enligt 16 och 17 §§ samt av beslut enligt 18 och 19 §§, såvitt avser frågan om verkställigheten av frysningsbeslutet skall bestå, tillämpas bestämmelserna i rättegångsbalken om överklagande av domstols beslut angående en åtgärd som avses i 25–28 kap. samma balk.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2005.